ANALIZA SECTORULUI IT ÎN RM: EVOLUȚIA ŞI IMPACTUL CAPITALULUI STRĂIN PRIN PRISMA STATISTICII CONTURILOR INTERNAȚIONALE, PRECUM ŞI A INDICATORILOR DE ACTIVITATE A „MOLDOVA IT PARK”

CZU: 339.727.22:004.7(478)

Anastasia SIVOCONI,
Alexandru SCUTARU

Şcoala Doctorală Ştiinţe Economice,
Universitatea de Stat din Moldova

ANALYSIS OF THE IT SECTOR IN MOLDOVA: ITS EVOLUTION AND FOREIGN CAPITAL IMPACT IN TERSM OF INTERNATIONAL ACCOUNTS STATISTICS, AS WELL AS OF „MOLDOVA IT PARK” ACTIVITY INDICATORS

This article is a brief analytical study of the information technology sector, which has been recording a prosperous development in the Republic of Moldova during the last 4-5 years, due to the reforms implemented in the country's regulatory framework, as well as to the high qualification of human capital in IT industry, the cost of which is an indisputable factor for attraction of foreign capital inflows. Thus, the main objectives are to analyze the evolution of information technology sector in terms of international accounts statistics, the normative framework along with the premises of its development, the progress achieved by the „Moldova IT Park” and the contribution of foreign investors.

Keywords: *computer services, „Moldova IT Park”, foreign capital, domestic capital, output, exports.*

Evoluția sectorului IT. Conform statisticii conturilor internaționale ale țării, serviciile de informatică prestate nerezidenților înregistrează o dinamică ascendentă progresivă începând cu anii 2015 și 2016. În anul 2019, exportul acestora s-a majorat cu 31,0%, deținând o pondere de 13,1% din exportul total de servicii, având cea mai semnificativă contribuție pozitivă de 3,2 p.p. la modificarea totală a exportului de servicii. De menționat că exportul total de servicii în anul 2019 s-a majorat cu 4,7% comparativ cu anul 2018 și a înregistrat o valoare de 1 542,24 mil. USD. În anul 2020, exportul serviciilor de informatică a crescut cu 27,8%, în timp ce importurile s-au diminuat cu 8,2%, iar soldul excedentar al acestora a înregistrat o valoare de 200,57 mil. USD, în creștere cu 44,1% comparativ cu 2019 (Tab.1) [1, p.124].

Creșterea semnificativă a exportului de servicii de informatică în anul 2020 (+27,8%) poate avea drept temei situația pandemică care a restricționat circulația persoanelor fizice în afara țării, astfel determinând majorarea serviciilor IT prestate nerezidenților.

Tabelul 1. Serviciile de informatică, pe principalele tipuri, mil. USD

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
	mil. USD						
Export							
Servicii de informatică, total	58,7	59,0	66,3	102,2	154,5	202,3	258,4
Servicii legate de aplicaţii program	27,8	36,4	56,3	82,45	112,6	133,3	n.a.
Alte servicii de informatică*	30,9	22,5	10,0	19,79	41,81	68,96	n.a.
Import							
Servicii de informatică, total	37,3	36,7	34,6	38,84	52,20	63,10	57,90
Servicii legate de aplicaţii program	1,92	20,3	22,1	21,26	23,66	29,01	n.a.
Alte servicii de informatică	35,4	16,4	12,5	17,58	28,54	34,09	n.a.
Balanţa							
Servicii de informatică, total	21,4	22,2	31,6	63,40	102,3	139,2	200,5
Servicii legate de aplicaţii program	25,8	16,1	34,1	61,19	89,03	104,3	n.a.
Alte servicii de informatică	-4,45	6,07	-2,52	2,21	13,27	34,87	n.a.

** Servicii de instalare şi mentenanţă software / hardware, prelucrarea datelor, web hosting etc.*

** Software / hardware installation and maintenance services, data processing, web hosting etc.*

n.a. – date nu sunt publicate

Sursa: Conturile internaţionale ale Republicii Moldova: Anuar statistic 2019 [1, p.124].

Exporturile de băuturi alcoolice la rândul lor, de asemenea, au cunoscut o evoluţie ascendentă comparativ cu anul 2019 şi au înregistrat o creştere relativă de 8,4%. Analiza comparativă a industriei IT şi industriei vitivinicole atestă un fapt curios care convenţional reprofilează imaginea ţării în raport cu principalele ramuri ale economiei naţionale pe motiv că exporturile de servicii de informatică pe parcursul anilor 2019-2020 au depăşit exporturile de băuturi alcoolice cu 7,80 mil. USD (+4,0%) şi 47,82 mil. USD (+22,6 %) corespunzător (Fig.1) [1, p.45].

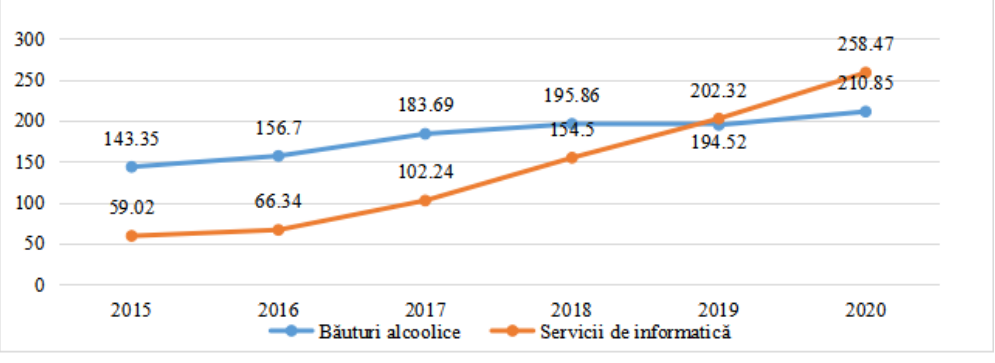

Fig.1. Exportul de servicii de informatică şi de băuturi alcoolice, 2015-2020, mil. USD
Sursa: Conturile internaţionale ale Republicii Moldova: *Anuar statistic 2019* [1, p.45].

În structura exporturilor serviciilor de informatică pe principalele țări în anul 2019, SUA deține locul I cu o pondere de 23,4% din total, fiind urmată de Marea Britanie – 20,3% din total, Belgia – 11,5%, România – 9,3% și Italia – 4,3% (Fig.2) [1, p.70].

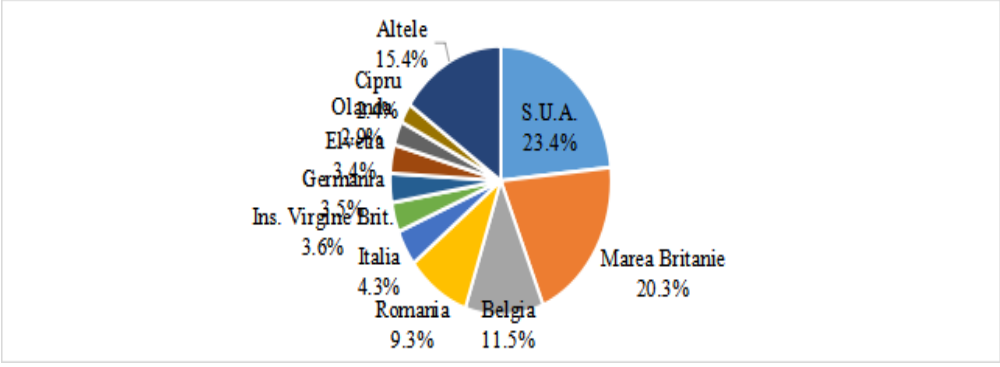

Fig.2. Structura exporturilor de servicii de informatică pe principalele țări, 2019, %
Sursa: Elaborat de autor în baza datelor BNM „Conturile internaţionale ale Republicii Moldova: *Anuar statistic 2019"* [1, p.70].

Din analiza repartiției stocului de investiții directe sub formă de participații pe activități economice în anul 2019, sectorul *Informații și comunicații* s-a clasat pe locul 4 cu un capital propriu în valoare de 179,71 mil. USD acumulat la 31.12.2019, sau 6,3% din total, primele trei poziții fiind deținute de sectoarele*: Activități financiare și asigurări* (28,8% din total), *Comerț cu ridicata și cu amănuntul; întreținerea și repararea autovehiculelor și a motocicletelor* (24,6%) și *Industria prelucrătoare* (19,3%). De menționat că sectorului *Agricultură, silvicultură și pescuit* i-au revenit doar 1,3%, iar valoarea totală a capitalului propriu acumulat s-a cifrat la 2 830,88 mil. USD (Fig.3) [2].

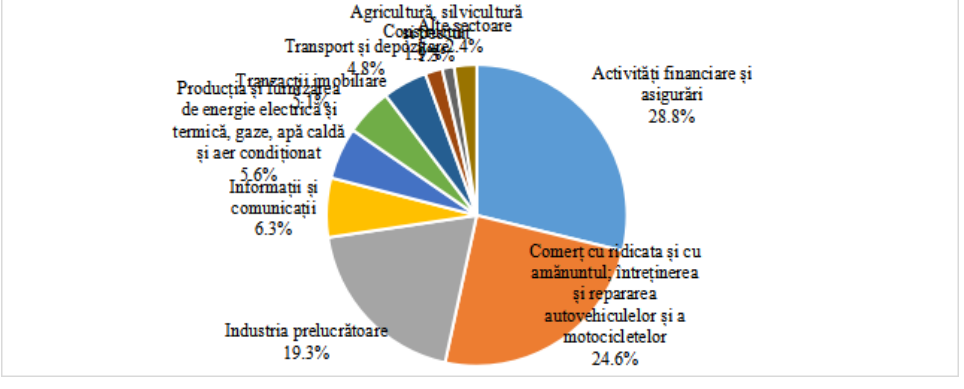

Fig.3. Investiţiile directe, capital propriu acumulat la 31.12.2019, pe activităţi economice (conform CAEM-2)
Sursa: Elaborat de autor în baza datelor BNM: Ancheta Coordonată a Investiţiilor Directe pe Activităţi Economice [2].

De atras atenția că sectorul *Informații și comunicații* conform CAM-2 include o gamă vastă de activităţi după cum urmează: activităţi de editare a cărţilor, broşurilor, pliantelor etc., incluzând activităţi de editare a produselor software; activităţi de producţie cinematografică şi înregistrări audio; activităţi de producere şi difuzare de programe radio şi televiziune; telecomunicaţiile; servicii în tehnologia informaţiei etc. [3, p.45]. Deși datele obținute din Ancheta Coordonată a Investiţiilor Directe pe Activități Economice sunt disponibile la un nivel înalt de agregare și nu permit identificarea ponderii exacte ce aparține sectorului IT, totuși prioritățile de distribuție a ISD, în funcție de sectoarele economice ale țării, pot fi ușor remarcate.

Cadrul normativ și premisele dezvoltării tehnologiilor informaționale în RM. Evoluția progresivă a sectorului IT începând cu anul 2017 s-a datorat creării unui mecanism rezistent de stimulare a acestuia la nivel guvernamental. Astfel, la 21 aprilie 2016, Parlamentul RM a adoptat Legea cu privire la parcurile pentru tehnologia informaţiei, prin care a instituit un proces de „creare a premiselor necesare pentru impulsionarea dezvoltării industriei tehnologiei informației, cercetării și inovării, bazată pe tehnologia informației în diverse domenii, activității didactice în domeniul tehnologiei informației, precum și crearea locurilor de muncă cu valoare adăugată înaltă şi atragerea investiţiilor autohtone și străine” [4]. În temeiul art. 3 al prezentei Legi, au fost setate obiectivele de rigoare în acest sens, printre care: creşterea competitivităţii întreprinderilor din industria tehnologiei informaţiei; susţinerea întreprinderilor mici şi mijlocii din industria tehnologiei informaţiei; atragerea investiţiilor autohtone şi străine; stabilirea unor parteneriate cu companii multinaţionale; crearea locurilor de muncă înalt calificate. În calitate de rezident al parcului poate fi orice persoană juridică sau fizică care este subiectul activităţii de întreprinzător în RM şi inclusă în Registrul de evidenţă al rezidenţilor parcului, a cărui activitate principală este una dintre cele prevăzute la art. 8 din Legea nr.77/2016. Activitatea care generează 70% sau mai mult din venitul din vânzări al rezidentului parcului se consideră a fi principală.

Facilităţi şi stimulente:

a) impozitul unic perceput de la rezidenții parcurilor pentru tehnologia informației în mărime de 7% din venitul din vânzări, care însă nu va fi sub suma minimă stabilită, acesta fiind compus din mai multe taxe, impozite și contribuții;

b) alocaţii financiare, obţinute prin concurs în cadrul unor programe de stat;

c) posibilitatea de a beneficia de mijloacele financiare din fondurile de risc, create cu implicarea Guvernului; etc.

Suma minimă a impozitului unic perceput de la rezidenții parcurilor IT se calculează lunar per angajat și constituie 30% din cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul aferent perioadei fiscale a impozitului respectiv (conform datelor BNS, câştigul salarial mediu lunar nominal brut în 2020 a constituit 8 107,5 MDL). Venitul lunar asigurat al salariaţilor parcului constituie 60% din cuantumul salariului mediu lunar pe economie, prognozat pentru anul respectiv.

Rezultatele activității „Moldova IT Park”. În strategia de dezvoltare a „Moldova IT Park” (MTIP) se menționează că acesta urmează a fi partenerul de încredere al Guvernului și industriei IT, precum și principalul punct de acces la cele mai bune

servicii şi facilităţi în domeniu. Misiunea parcului constă în atragerea investiţiilor în sectorul IT prin promovarea unor politici guvernamentale flexibile, crearea unui mediu favorabil inovării în domeniul TIC şi a unei economii digitale transformate printr-un sector IT puternic ce poate deschide noi oportunităţi. Printre obiectivele setate până în anul 2020 pot fi enumerate: atingerea unei cifre de afaceri de 500 de rezidenţi activi (la data elaborării acestui articol, numărul rezidenţilor a totalizat 807), atragerea brandurilor de renume mondial şi sporirea vizibilităţii RM în cel puţin 10 ţări [5, p.1].

„MOLDOVA IT PARK", raport anual 2020 – bilanţul a trei ani de activitate

Potrivit unui comunicat de presă al Ministerului Economiei şi Infrastructurii, publicat la 31 martie 2021, Secretarul de Stat – Mihail Lupaşcu, care a participat recent la Adunarea Generală a rezidenţilor MITP, în cadrul căreia au fost totalizate rezultatele activităţii MITP în anul 2020 şi prezentată Strategia MITP pentru perioada 2021-2025, a menţionat că în circumstanţele pandemiei venitul din vânzări realizat de către rezidenţii MITP pe parcursul anului 2020 a depăşit cu 25% cel prognozat şi a totalizat peste 5 mld. MDL, iar circa 80% a constituit export de servicii. Numărul de angajaţi ai companiilor rezidente MITP a ajuns la peste 12 mii de persoane. Totodată, s-a constatat că „MITP a ridicat la un nivel calitativ nou dezvoltarea industriei IT în ţara noastră, influenţând pozitiv indicatorii de dezvoltare economică şi indicii de inovaţie a ţării noastre" [6].

Iniţiativa de creare a unui parc virtual al tehnologiilor informaţionale a fost lansată de 15 companii şi ulterior aprobată de Guvernul RM în anul 2017. MITP şi-a început activitatea la 1 ianuarie 2018, iar la situaţia de la finele anului 2020 numărul rezidenţilor a depăşit cifra de 700 companii, dintre care 150 sunt companii cu capital străin din 34 de ţări şi peste 300 sunt companii nou-înfiinţate după crearea parcului IT. Top cinci ţări din care provine capitalul străin sunt: SUA (25 de companii), România (18 companii), Italia (13 companii), Marea Britanie (11 companii) şi Germania (11 companii). Salariul mediu lunar s-a cifrat la 28 000 MDL [6].

„MOLDOVA IT PARK", raport anual 2019

Cifra de afaceri înregistrată de către MTIP pe parcursul anului 2019 a totalizat 3,69 mld. MDL, în creştere cu 27,1% comparativ cu cel prognozat. Impozitele vărsate la bugetul de stat au constituit peste 258,23 mil. MDL. Companiile ce activează pe piaţă mai mult de 2 ani au deţinut cea mai mare cotă din venitul din vânzări – 88,4%: companiile cu capital străin au generat 50,5% din venitul total, iar companiile autohtone – 37,9%.

În total, companiile cu capital străin au consemnat 53,3% din cifra totală de afaceri a rezidenţilor parcului, iar companiile cu capital local – 46,7%, fapt incontestabil de atragere atât a investiţiilor străine, cât şi de susţinere a antreprenorilor autohtoni [7, p. 4, 10].

Venitul generat din practicarea activităţilor prevăzute la art.8 din Legea 77/2016 a însumat 3,60 mld. MDL şi a constituit 97,7% din total. În structura acestuia, 82,0% au provenit din export şi au totalizat 2,94 mld. MDL sau 167,09 mil. USD, echivalentul calculat la rata oficială medie de schimb (ROMS) în anul 2019. De menţionat că în

raport cu valoarea exporturilor de servicii de informatică, consemnată în anul respectiv, în statistica conturilor internaționale, vânzările MITP în baza activităților din art. 8 al Legii 77/2016, reprezintă 82,6%, ce denotă un impact sporit asupra comerțului internațional cu servicii al RM. Vânzările pe piața internă ale companiilor rezidente reprezintă 18% din suma totală a vânzărilor legate de activitățile prevăzute de Legea nr. 77/2016. Acest indicator a atins valoarea de 665,95 mil. MDL pe parcursul anului 2019. În structura venitului provenit din exportul serviciilor stipulate în Lege, companiile cu capital străin au deținut 60,4 MDL, iar cele cu capital autohton – 39,6%. Structura venitului din vânzări locale a consemnat o distribuție a acestuia în favoarea companiilor cu capital local – 74,5%, în timp ce companiile cu capital străin au deținut 25,5%. Creșterea exportului și a vânzărilor locale este condiționată majoritar de creșterea capacității companiilor în cadrul Parcului, și cu precădere aderării companiilor nou-înființate [7, p.10-11].

Venitul din vânzări locale și cele exportate ale companiilor rezidente a fost obținut din desfășurarea celor 13 tipuri de activitate permise în Parc. Principalele tipuri de activitate după valoarea venitului înregistrat sunt: servicii de realizarea soft-ului la comandă; alte activități de servicii în tehnologia informației; servicii de prelucrarea de date, administrarea paginilor web și activitățile conexe [7, p.11].

Referințe:

1. Banca Națională a Moldovei. Conturile internaționale ale Republicii Moldova: Anuar statistic 2019. Chișinău, 2020. ISBN 978-9975-3169-4-1 (PDF). – 202 p. [citat 21.04.2021]. Disponibil: https://www.bnm.md/ro/content/anuarul-statistic-conturile-internationale-ale-republicii-moldova-2019
2. Baza de date interactivă a Băncii Naționale a Moldovei. Ancheta Coordonată a Investiţiilor Directe pe Activități Economice, CAEM-2 (rev.2), stoc la sfârşitul anului 2019, mil. USD [citat 21.04.2021]. Disponibil: / https://www.bnm.md/bdi/pages/reports/dbp/DBP24.xhtml
3. Biroul Național de Statistică al RM. Clasificatorul Activităţilor din Economia Moldovei (CAEM-2). Chișinău, 2019. 252 p. [citat 21.04.2021]. Disponibil: https://statistica.gov.md/pageview.php?l=ro&idc=385
4. Parlamentul RM. Legea nr.77/2016 cu privire la parcurile pentru tehnologia informației. Publicat: 10-06-2016 în *Monitorul Oficial*, nr. 157-162, art. 318 [citat 21.04.2021]. Disponibil: https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=121327&lang=ro
5. Moldova IT Park. „Strategia de dezvoltare a „Moldova IT Park"". 5 p. [citat 21.04.2021]. Disponibil: https://moldovaitpark.md/wp-content/uploads/2019/09/Moldova-IT-Park-Development-Framework_ro.pdf
6. Ministerul Economiei și Infrastructurii al RM. Comunicat de presă din 31.03.2021: „Moldova IT Park face bilanțul a trei ani de activitate și trasează perspectivele de dezvoltare pentru următorii cinci ani în cadrul adunării generale" [citat 21.04.2021]. Disponibil: https://mei.gov.md/ro/content/moldova-it-park-face-bilantul-trei-ani-de-activitate-si-traseaza-perspectivele-de-dezvoltare
7. Moldova IT Park. Raport anual 2019. 15 p. [citat 21.04.2021]. Disponibil: https://moldovaitpark.md/wp-content/uploads/2020/02/Raport-Anual-2019_ro.pdf